

van het “rommelige nest” van het “moederlijk huis”. De roman opent veelzeggend met dit crisismoment in hoofdstuk 0: de breuk tussen hun ouders blijkt het nulpunt waarop de zoektocht naar de eigen identiteit van de protagonisten geënt wordt. De amoureuze crisis die een bom legt onder hun gezin, brengt zowel bij Anna als haar (half)broer Scharde een existentiële crisis teweeg die niet het minst de vorm aanneemt van een exploratie van seksualiteit, mannelijkheid en vrouwelijkheid.

Polak onderzoekt op een geloofwaardige manier de contrasten en spanningen tussen haar personages: Benya en Scharde “wanen zich het centrum der dingen”, terwijl Anna en Marie zich “storend dienstbaar” opstellen tegenover hun dierbaren. Hun strijdige karakters hebben Anna en Scharde van hun moeders geërfd: terwijl Scharde een dromer is die grootse plannen koestert, staat Anna onzekerder en meer berekend in het leven. Ook stilistisch komt deze tegenstelling tot uitdrukking, wat de op zich al krachtige karaktertekening ten goede komt. Terwijl de lezer bij de typering van Scharde een vaak chaotische reeks van indrukken te verwerken krijgt waarin grote gevoelens niet geschuwd worden (zie ook de hoofdletters die zijn gedachtestroom hier en daar de nodige pathetiek verlenen), krijgt hij bij Anna veeleer geordende, doordachte reflecties te lezen. Polak gunt haar lezers een erg intieme blik in het gevoelsleven van haar protagonisten, waardoor zij hen bijna luidop kunnen horen denken. Ondanks het gebruik van een alwetende derdepersoonsverteller, doen de ontboezemingen in de roman bovendien erg confidentieel aan, waardoor de lezer nauw bij het verhaal betrokken wordt.

De auteur beschrijft ook treffend hoe Anna en Scharde geleidelijk aan en tot hun eigen verbazing gaan beseffen hoe sterk ze op elkaar lijken. Ondanks hun op het eerste gezicht andere ingesteldheid, houden beiden er eenzelfde, schijnbaar moeilijk te verwezenlijken, fantasie op na die uiteindelijk terug te voeren is op een diepgewortelde nestdrang. Meer dan alleen het verhaal van twee jongvolwassen zoekers, is Polaks debuut namelijk een roman over moeders, (het gebrek aan) vaders en rollenpatronen. Het opgroeien binnen een dominant matriarchale context heeft op beide kinderen een verregaande impact: Anna heeft zelf de sterke drang om zich als

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2015/2.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **GRAPHIC NOVEL ZONDER PRENTEN.
“WE ZULLEN NIET TE PLETTER SLAAN”
VAN NINA POLAK**

Met haar debuutroman *We zullen niet te pletter slaan* waagt Nina Polak zich op overtuigende manier aan een contemporaine invulling van de familiechroniek. Deze familiale geschiedenis wordt gepresenteerd door de ogen van Anna Katz en Cornelis “Scharde” Scharde, twee twintigers die na de scheiding van hun moeders Benya en Marie hun eigen plek proberen te vinden buiten de vertrouwde omgeving

moederfiguur op te werpen, terwijl Schard het paternalisme dat hij heeft moeten missen, poogt te herinstalleren. Vanuit deze optiek gaan zij wat hun liefdesleven betreft respectievelijk op zoek naar een vader- en een moederfiguur, in de hoop een stabiele gezinssituatie te simuleren. Ondanks het feit dat Anna voorzichtig experimenteert met de spontane kleuterjuf Aisling, droomt ze ervan haar beste vriend Manu, een flamboyante, met travestie dwepende homoseksueel, aan zich te binden: “Ze zou de scène zoals ze die zich deze keer inbeeldt moeiteloos kunnen tekenen: zij, teer maar sensueel, in een jurkje dat als warm water om haar heen sluit, schoenen waarop ze boven Manu uitsteekt, lonkend, lachend, zijn opening binnenwandelen, zijn arm nemend en zich, tegen ieders beter weten in, zijn vrouw tonend. Wat dat ook moge betekenen – zijn vrouw.”

En hoewel Schard zijn jongere zus schertsend als “lichtend baken van thuisheid” of “zedelijke ambassadeur van huiselijk geluk” bestempelt, blijkt al snel dat hij zelf niets liever wil dan een modaal gezinsleven te leiden. Zijn ultieme wens is om onmisbaar te worden zoals zijn biologische vader (lees: spermadonor) Cornelis. Om dit te verwezenlijken besluit hij zich aan de grotere zaak te wijden en reist hij zijn vriendin Padma achterna naar Mumbai, om samen met haar een weeshuis te runnen. Al gauw blijkt echter dat Schard de onmisbaarheid van zijn vader verkeerd heeft geïnterpreteerd door deze te associëren met zijn hoedanigheid van dokter en hulpverlener, terwijl hij in werkelijkheid het vader-zijn *an sich* benijdt. Hij verlangt ernaar – en “veracht zichzelf om zo veel kleingeestigheid” – met Padma een gezin te stichten volgens het burgerlijke sjabloon: “Ik wil een huis met je bouwen. (...) Ik wil dat je de moeder van mijn kinderen bent. Ik wil *Studio Voetbal* met je kijken. Ik wil met twee kinderwagens naar de markt. Ik wil je dromen met je bespreken. Ik wil met je ruziën op zondagochtend. Ik wil onze zonen naar scouting rijden. Ik ben vader. Geloof me, ik ben een vader. Ik ben je man. Ik ben een man.”

Zij worden echter allebei door hun dromen ingehaald en zijn aan het einde van de roman aan elkaar overgeleverd: broer en zus nemen elkaar onder hun vleugels en zoeken de troost (ofte nest-warmte) van het gezin die ze elders niet vinden bij elkaar.

Ondanks de zware thematiek van het falen, slaagt Polak erin deze op een bijzonder verteerbare, bijna troostende manier aan haar lezer te presenteren. De beladen emoties krijgen nooit de kans om verlamdend op de lezer in te werken, maar worden steeds op een scherpzinnige manier ontleed en voorzien van de nodige dosis relativering en humor. Ook het hartverwarmende einde laat de lezer veeleer achter met een bitterzoete smaak in de mond.

Naast een verhaal dat staat als een huis, levert Polak krachtige metaforen die bepaalde passages naar een bijna poëtisch niveau tillen. Zo symboliseert de flashback in de slotpassage van de roman, waarin Anna terugdenkt aan hun gezinsuitstapjes naar de zee met haar broer “bouwend aan burchten die straks weer zullen afbrokkelen”, de krampachtige, tevergeefse zoektocht van Anna en Schard naar standvastigheid. Ook de manier waarop vogels, of beeldspraak refererend aan vogels, in de roman verweven zitten, verleent de roman een diepere dimensie. Niet toevallig correspondeert Anna’s professionele bezigheid, het schrijven en illustreren van kinderboeken over een uilenfamilie, met haar persoonlijke hunkering naar de moederrol. Dat ze het voorstel van haar uitgeefster om haar werk een autobiografische wending te geven in de vorm van een graphic novel weigert, verraadt dan weer haar onbereidwilligheid om haar perfecte plaatje in te ruilen voor de minder perfecte realiteit. Verder is er de vanzelfsprekende link met de jongen die hun eigen vleugels dienen uit te slaan, een opgave die niet zonder slag of stoot verloopt. Dit zien we onder andere weerspiegeld wanneer Schard zich vereenzelvigd met een “manke merel”, terwijl ook de titel van de roman de wankele vlucht van de onzekere nestverlaters symboliseert.

Deze plastische titel die sterk tot de verbeelding spreekt, stemt bovendien overeen met de vitaliteit van de roman en zijn beschrijvingen. Polak schrijft een begeesterend proza met een hoge beeldende kwaliteit en reikt ons met haar levensechte dialogen en situaties *tranches de vie* aan die de lezer als het ware midden in de wereld van het verhaal lijken te plaatsen. Zoals Anna in haar hoedanigheid van illustratrice “levende schilderij[en]” ziet rondom haar, slaagt Polak erin beelden te creëren die “lijnen [trekken] op je netvlies”.

We zullen niet te pletter slaan is een graphic novel zonder prenten die doet uitkijken naar meer werk van deze schrijfster.

LISA VANLANCKER

NINA POLAK, *We zullen niet te pletter slaan*, Prometheus, Amsterdam, 2014, 264 p.
